

CSR แบบ ไม่ตรงประเด็น

ที่ว่า 'จับฉ่าย' เพราะแทนที่ผู้เกี่ยวข้องบางส่วนจะมุ่งเน้นที่ความรับผิดชอบต่อสังคมตามค่านิยมซึ่งเป็นแก่นกลางสำคัญ กลับพยายามทำแต่เปลือกหรือในเชิงรูปแบบที่หลากหลาย

มาดูประเด็นการเคลื่อนไหวเรื่อง CSR ร่วมสมัยกันให้ชัด ๆ ว่าอะไรคือเปลือก และอะไรคือแก่น แล้วเราจะเอาเปลือกหรือแก่น

เน้นที่รูปแบบ

ประเด็นแก่นแท้ของ CSR ที่ประกอบด้วยเรื่องการลงทุนที่มีความรับผิดชอบต่อ (ไม่ใช่การ 'ตีหัวเข้าบ้าน') เรื่องผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) และเรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวงกับธุรกิจ มักเป็นไม่มีการ

ถกเถียงกันมากนักจนดูคล้ายไม่ใช่ประเด็นหลัก โดยเฉพาะประเด็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงกับแทบไม่มีการกล่าวถึง ทั้งที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ เป็นการเพิ่มต้นทุน ทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าแพงขึ้น

ยิ่งกว่านั้นในที่ประชุม CSR ทั้งระดับท้องถิ่นหรือระดับโลก มักจะมีการชูประเด็นเชิงรูปแบบ ได้แก่ การจัดทำรายงานเกี่ยวกับ CSR จรรยาบรรณและบริษัทภิบาล และการส่งเสริมให้ลูกค้าของเราเข้าร่วม CSR เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้แม้เกี่ยวข้องกับ CSR แต่ก็เป็นในเชิงรูปแบบ ไม่ได้เน้นที่เนื้อหาเรื่องการประกอบธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อตรง

เลี้ยงไปทำดีกับชุมชน

CSR นั้นเกี่ยวข้องกับชุมชนในประเด็นที่ธุรกิจต้องไม่ละเมิดต่อชุมชน ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน แต่ประเด็นที่รณรงค์กันกลับเป็นเรื่องการลงทุนในชุมชน (community investment) วิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจพัฒนา วิสาหกิจเพื่อสังคม (social enterprise) กองทุนขนาดเล็ก (microfinance) กับการขจัดความยากจน รวมทั้งประเด็น 'เก๋ไก๋' คือการพัฒนาความสามารถ (capacity building) แทนการบริจาค และการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) เป็นต้น

การช่วยเหลือชุมชนหรือขจัดความยากจนไม่ใช่หน้าที่ของภาคธุรกิจ แต่ถ้าจะนำเหตุผลทำดีก็เป็นสิ่งที่ฟังอนุโมทนา อย่างไรก็ตามสังคมก็ควรรู้ทัน อย่าให้การเคลื่อนไหวในประเด็นเหล่านี้มากลบ (เกลิอน) หน้าที่ของธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อไม่เบียดเบียนหรือละเมิดชุมชน

'ย่ำย่ำ' ปัญหาสังคม

นอกจากนี้การรณรงค์ CSR ยังขยายขอบเขตออกไปสู่การทำดีต่อสังคมโดยรวม ซึ่งยังมีแง่มุมที่หลากหลายเหลือเกิน เช่น เรื่องภาคเอกชนกับ MDGs (Millennium Development Goals) หรือเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษขององค์การสหประชาชาติ <1> เรื่องการค้ามนุษย์ เรื่องความเป็นชายเป็นหญิง (gender) <2> เรื่องโรคเอดส์ แรงงานหญิง และการพัฒนาศักยภาพแรงงาน เป็นต้น อาจเรียกได้ว่า CSR ขยายขอบเขตกว้างขวางกว่าการช่วยเหลือสังคมของ 'ปอเต็กตึ๊ง' และ 'ร่วมกตัญญู' เสียอีก

แม้ทุกฝ่ายในสังคมรวมทั้งภาคธุรกิจควรจะช่วยเหลือสังคม แต่การ

แก้ปัญหาสังคมเหล่านี้ ก็ไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของธุรกิจ การทำดีนั้น เราย่อมได้รับผลดีกลับคืน อย่างน้อยก็เป็นการสบายใจ แต่บางทีการทำดี (นอกเรื่อง) เช่นนี้ สาธารณชนพึงตรวจสอบดูว่าเป็นการกระทำเพื่อเลี่ยงการทำให้ถูกต้องตามความรับผิดชอบซึ่งเป็นประเด็นแก่นแท้ของ CSR ข้างต้นหรือไม่

ขอบนักเรื่องสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการรณรงค์ CSR ที่ขาดเสียมิได้ก็คือเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการคุยกัน (อย่างเมามัน) เช่นในเรื่อง การบรรเทาความยากจนกับความคิดริเริ่มด้านสิ่งแวดล้อม เรื่องห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) กับสิ่งแวดล้อม เรื่องทรัพยากรทางทะเลกับการจัดการ เรื่องธุรกิจกับความหลากหลายทางชีวภาพ (bio-diversity) <3> เรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศกับภาคธุรกิจ เรื่องผลกระทบการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (carbon footprint) <4> และเรื่องเอ็นจีโอคาดหวังอะไรต่อภาคธุรกิจ เป็นต้น

ใครจะทำดีเพื่อสิ่งแวดล้อมก็ทำไป แต่อย่าละเลยแก่นแท้ของ CSR ที่หมายถึงการทำธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อ ไม่ละเมิดผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมมักเกิดจากภาคอุตสาหกรรมโดยรัฐไม่นำพาต่อการควบคุมตามกฎหมายเป็นหลัก ไม่ใช่เกิดจากภาคธุรกิจอื่นหรือประชาชนแต่อย่างใด ดังนั้น การรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่สาธารณชนจึงอาจไม่ได้ผล ผู้รณรงค์เองก็อาจหวังเพียงขอให้ได้ทำ ขอให้ได้หน้า ก็พอ

ใช้คำศัพท์หุ้มาวางเชิง

จะสังเกตได้ว่าการรณรงค์เรื่อง CSR นี้มักมีคำศัพท์ใหญ่ ๆ ใหม่ ๆ มา 'เขียนเสือให้วัวกลัว' ตามที่อ้างไว้ข้างต้น เช่น MDGs ความเป็นหญิงเป็นชาย (Gender) ความหลากหลายทางชีวภาพ (Bio-diversity) หรือผลกระทบการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon footprint) เป็นต้น

นี่เป็นแฟชั่นอย่างหนึ่งในการใช้คำย่อ คำฝรั่ง หรือคำที่ต้องแปลไทยเป็นไทย นัยว่าเพื่อความเขื่อง หรือความขลัง อย่างไรก็ตามทั้งหลายนี้ ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบของธุรกิจต่อสังคมมากนัก แต่อาจเป็นเรื่องที่ธุรกิจหรือผู้บริหารบางรายในธุรกิจขนาดใหญ่มีความสนใจหรือสนใจประเด็นเหล่านี้เป็นพิเศษจึงเคลื่อนไหวออกมา

การรณรงค์เรื่อง CSR เป็นสิ่งที่ดี แต่ประเด็นส่วนมากกลายเป็นการเบี่ยงไปจากสิ่งที่ต้องทำเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม การอาสาทำดีแบบลูปหน้าปะจมูก วิสาหกิจพึงทำดีให้จริงจังดีกว่าอย่างไรเสียความจริงก็เป็นสิ่งไม่ตาย อย่าลืมนะว่า 'ข้างตายทั้งตัว เอาใบบัวปิดไม่มิด' แต่อย่างไร

อ้างอิง

- <1> MDGs คือเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ของสหประชาชาติ 8 ประเด็นคือ ขจัดความยากจน ให้เด็กทุกคนได้เรียนจบประถมศึกษา ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ ลดอัตราการตายของเด็ก พัฒนาสุขภาพสตรีมีครรภ์ ต่อสู้โรคเอดส์และโรคสำคัญอื่น ๆ รักษาสิ่งแวดล้อม เข้าร่วมการพัฒนาในประชาคมโลก ไปรุดดูเพิ่มเติมที่
- <2> ความเป็นหญิงเป็นชาย (Gender) ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงเท่านั้น แต่เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ เศรษฐกิจ รวมทั้งกระบวนการและสถาบันต่างๆ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค (จากศูนย์ข้อมูลกลางด้านการส่งเสริมความเสมอภาคชายหญิง
- <3> ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) หมายถึง สภาพของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดที่อยู่ร่วมกันในระบบนิเวศต่างๆ ทั้งบนบก ในทะเล ในแม่น้ำ ห้วย หนอง คลองบึงต่างๆ เรียกว่ามีความหลากหลายในระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิตเหล่านี้ ยังมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ (Species) ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์หรือจุลินทรีย์ก็ตาม นอกจากนั้น ภายในชนิดพันธุ์ยังมีความหลากหลายทางพันธุกรรมอีกด้วย ไปรุดดูรายละเอียดที่
- <4> ผลกระทบการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon footprint) คือ การวัดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากมนุษย์ โดยการวัดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดขึ้น โดยทางตรงได้แก่ การเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล รวมถึงการใช้พลังงานในที่อยู่อาศัย และการเดินทาง ส่วนทางอ้อม ได้แก่ กระบวนการผลิตสินค้าที่เราใช้ในชีวิตรประจำวัน (ข้อมูลจากองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ